

OB ŠESTDESETLETNICI STANKA KOTNIKA

Letos praznuje svojo šestdesetletnico Stanko Kotnik, znan kulturni delavec v severovzhodni Sloveniji, pobudnik Prežihove značke in drugih bralnih značk, učitelj slovenskega jezika in didaktike (metodike) slovenskega jezika in književnosti.

Rodil se je 23. junija 1928. leta v Mariboru kot sin poštnega uslužbenca. Splošno izobrazbo si je nabiral na klasični gimnaziji v svojem rojstnem kraju. Slovenistiko in rusistiko pa je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Za vnetost pri študiju je dvakrat dobil Prešernovo nagrado za študente.

Leta 1955 je prevzel delovno mesto učitelja slovenskega jezika na Nižji gimnaziji in kasnejši Osnovni šoli Prevalje. Mladega zanesenega učitelja slovenščine so kmalu nagovorili, da je poleg poučevanja opravljal tudi delo pedagoškega svetovalca v občinah Ravne, Dravograd, Slovenj Gradec in Radlje. V teh letih je dal pobudo za ustanovitev Prežihove značke in velikokrat sodeloval pri organiziranju te bralne akcije in podeljevanju značk. Kdo bi si tedaj mislil, da se bo Prežihova značka v naslednjem desetletju razrasla v široko mrežo bralnih značk in občutno dvignila bralno kulturo naših osnovnošolcev in srednješolcev?

Jesen 1968 je začel predavati didaktiko (metodiko) slovenskega jezika na Pedagoški akademiji v Mariboru. Zaradi njegove predanosti pedagoškemu delu, kritičnosti in zahtevnosti je postajal ta učni predmet iz leta v leto pomembnejši vezni člen med teoretičnim znanjem in praktično poklicno usposobljenostjo predmetnih učiteljev slovenskega jezika v severovzhodni Sloveniji. Generacije rednih in izrednih študentov so poslušale njegova zanimiva predavanja o pouku slovenskega jezika, diskutirale v njegovih seminarjih, po njegovih skrbnih navodilih opravljale nastope in učno prakso ter ob temeljitih analizah po opravljenih nastopih pridobivale samokritičen odnos do svojega poučevanja in voljo za čedalje bolj ustvarjalno pedagoško delo. Mnogim študentom je bil spodbujajoč mentor pri pisanju diplomskih nalog. Iz Maribora je hodil predavat tudi v Szombathely, Lendavo, Trst, Gorico in drugam. Imel je referate o svojih didaktičnih zamislih na slovenskih in jugoslovanskih slavističnih zborovanjih.

Izjemen je njegov prispevek za populariziranje slovenske književnosti med mladimi ljudmi. Posebno priljubljena je njegova knjiga Po domovih slovenskih pisateljev; v njej se ni pokazal samo kot spreten pisec, ampak tudi kot izvrsten fotograf, saj je knjigo opremil s tridesetimi fotografijami, ki jih je posnel sam. V Osmem berilu za osnovno šolo je v dodatku Pisatelj in njihova dela konkretno pokazal, koliko naj bi bil naš osnovnošolec razgledan po domači književnosti in literarni teoriji. Napisal je tople spremne besede k Prežihovim Solzicam, Bevkovim Pastircem, Seliškarjevim Mulam, Cerkvnikovim Izbranim mladinskim besedam in drugim knjigam. Za mentorje bralnih značk je spodbuden njegov članek Bralna značka kot edinstvena priložnost in pomemben pogoj za organiziran dvig bralne kulture v usmerjenem izobraževanju (Otrok in knjiga 1980).

Veliko energije je posvečal poučevanju slovenske slovnice in pravopisa v osnovni šoli. Sodeloval je pri obsežni raziskavi Izpolnjevanje učnega načrta iz slovenskega jezika: v njej je napisal 125 strani dolgo poglavje o obvladovanju pravopisa (žal je tipkopis te raziskave dostopen samo v knjižnici Pedagoške fakultete v Mariboru). Strnjeno pa je predstavil svoje poglede na pravopisni pouk v članku Problematika pravopisnega pouka in aktivnost učencev (JiS 1981/2). V sodelovanju s pedagogom Jožetom Šircem je sestavljal hipotetične minimalne norme za slovenski jezik. Med didaktičnimi načeli mu je bilo zmeraj najbolj pri srcu načelo zavestne aktivnosti učencev. Domiselno ga je obdelal zlasti v članku Aktivni primerjalni postopek pri pouku slovenske slovnice in njegova pedagoška vrednost (JiS 1971/2). Na področju sporočanja pa se je zlasti zavzemal za logično grajenje spisov. Zamislil si je razrezanko, s katero se lahko oblikuje to zmožnost. To učilo je natančno opisal v članku Spisna

razrezanka kot nova tehnika za razvijanje in merjenje sposobnosti logičnega mišljenja (JiS 1974/5).

Kar smo navedli, je samo del njegovih naporov. Njegova bibliografija obsega čez sto enot. To so samostojne publikacije, raziskave, recenzije, strokovni članki v Jeziku in slovstvu ali Otroku in knjigi ter poljudni članki v Prosvetnem delavcu, Naših razgledih, Koroškem fužinarju in drugih.

Naš jubilarant je nadarjen za kritiko in iznajdenje novega, združuje bogato znanje slovenistike in poznavanje psihologije otrok in se je zmeraj pripravljen razdajati v pedagoškem delu. Didaktika (metodika) slovenskega jezika in književnosti pri nas še nima takega ugleda in razvitosti kot npr. jezikoslovje ali literarna zgodovina; ta primanjkljaj vse prepogosto plačujemo z usposabljanjem učiteljev začetnikov po neracionalni metodi poskusov in napak in z vse preveč pogostim odporom učencev do učenja materinščine. Delo na naših šolah zahteva čedalje večjo integracijo strokovnega ter pedagoškega in psihološkega znanja. Stanko Kotnik že dolga leta zanesljivo hodi po poti, kjer se vsa ta znanja stikajo, in kaže pravo smer tudi nam. Ob njegovem življenjskem jubileju mu želimo, da bi ostal še naprej takšen, kakršen je, in da bi mu uspelo spraviti v tisk izbor njegovih didaktičnih prispevkov, ki mu je že določil pomenljiv naslov SPODBUDE.

France Žagar
Pedagoška akademija v Ljubljani

Didaktične izkušnje

UČITELJEV GOVORNI VZOR KOT SREDSTVO SPODBUDE*

1. RAZČLENITEV RAZISKAVE

1.1 Namen raziskave

V raziskavi sem analizirala, kakšna jezikovna sredstva uporabljajo učenci za izražanje zunajjezikovne dejanskosti, predstavljene v obliki poskusa.

Zanimalo me je, kako učiteljev vzor vpliva na izbiro poimenovanj za predmete, dejanja, dogajanja in stanja, na izražanje razmerij med predmeti in na to, kako učenci predstavijo razmerja med dejanji oziroma njihovo časovno zaporedje.

Poleg tega sem bila pozorna tudi na to, kako pogosto in katera sredstva nadpovedne skladnje uporabljajo ter kakšne napake delajo pri tem.

* Raziskava je potekala pod vodstvom prof. dr. Olge Kunst-Gnamuš.